

ПЕРСОНАЛІЇ

ВАЛЕНТИНУ ЮХИМОВИЧУ МАКСИМЧУКУ – 60!

У грудні 2010 р. виповнюється 60 років заступнику головного редактора журналу “Геодинаміка”, директору Карпатського відділення Інституту геофізики ім. С.І. Субботіна Національної академії наук України, д-ру фіз.-мат. наук, професору Валентину Юхимовичу Максимчуку.

Валентин Юхимович Максимчук народився 26 грудня 1950 року в с. Білівці, Хотинського району, Чернівецької області в селянській родині Юхима Андрійовича та Віри Павлівни Максимчуків. У 1968 р. після закінчення із срібною медаллю Білівецької середньої школи вступив до Івано-Франківського інституту нафти і газу.

Після завершення у 1973 році навчання в інституті за спеціальністю “Геофізичні методи пошуку та розвідки корисних копалин” В.Ю. Максимчук отримав кваліфікацію гірничого інженера-геофізика та був скерований на роботу у Львівський філіал математичної фізики Інституту математики АН УРСР (ЛФМФІМ АН УРСР), який очолював академік Я.С. Підстригач.

ЛФМФІМ АН УРСР був створений на базі Львівського філіалу інституту геофізики АН УРСР (1973 р.), і в ньому поряд з відділами та лабораторіями механіко-математичного профілю працював доволі великий колектив геофізиків, які проводили наукові дослідження з сейсмології, геомагнетизму, геоакустики, електророзвідки. У фі-

ліалі працювали відомі вчені-геофізики: Я.С. Сапужак, Г.І. Петкевич, М.І. Мельничук, А.П. Бондаренко, О.Г. Юркевич, В.І. Сомов, Т.З. Вербицький, А.І. Білінський, В.Г. Кузнецова та інші. У цій установі відбулось декілька етапів реорганізації: у 1973–1978 рр. – Львівський філіал математичної фізики Інституту математики АН УРСР; з 1978 р. – Інститут прикладних проблем механіки і математики АН УРСР (ІППММ) (тепер ІППММ імені Я.С. Підстригача НАН України). У 1991 році на базі геофізичних підрозділів ІППММ було створено Карпатське відділення Інституту геофізики ім. С.І. Субботіна НАН України (КВ ІГФ НАНУ), яке очолив д-р геол.-мінер наук Я.С. Сапужак.

У стінах цих установ В.Ю. Максимчук пройшов шлях від інженера до доктора фізико-математичних наук, професора, директора КВ ІГФ НАНУ. Свою трудову діяльність він розпочав 1 серпня 1973 р. на посаді інженера у відділі комплексного вивчення земної кори (керівник відділу канд. техн. наук М.І. Мельничук). З перших днів роботи В.Ю. Максимчук зайнявся дослідженнями проблем вікового ходу геомагнітного поля Землі та його аномалій. Також займався дослідженнями на створеному наприкінці 60-х років Карпатському геодинамічному полігоні тектономагнітних ефектів, їх просторових та часових характеристик, зв'язку з тектонікою та сейсмічністю Закарпат-

ської сейсμοактивної зони. Для вирішення цієї проблеми в Закарпатті В.Ю. Максимчук з колективом наукових працівників лабораторії геодинаміки під керівництвом канд. техн. наук В.Г. Кузнецової створили мережу із більше ніж 100 пунктів спостережень, що охоплювала всі тектонічні зони Закарпаття, на якій регулярно (два рази в рік) виконувались геомагнітні спостереження. Це дало змогу вивчити особливості просторово-часової структури тектономагнітних аномалій, виявити їхній зв'язок з тектонікою та виділити активні тектонічні структури. Отримані результати допомогли обґрунтовано вибрати місце для розташування режимних геофізичних станцій для вивчення провідників місцевих землетрусів. В.Ю. Максимчук брав безпосередню участь у розбудові цих станцій, в організації цілодобової реєстрації геомагнітних варіацій. Аналіз отриманих на Карпатському геодинамічному полігоні даних режимних геомагнітних спостережень дозволив вивчити складний спектр варіацій аномального магнітного поля: довготривалі квазілінійні тренди, квазіперіодичні 5- та 2,5-річні варіації, а також епізодичні варіації тривалістю від декількох тижнів до декількох місяців.

Одночасно без відриву від виробництва з 1978 по 1982 рр. В.Ю. Максимчук навчається в аспірантурі Інституту земного магнетизму, іоносфери та поширення радіохвиль (ІЗМІРАН) АН СРСР (м. Москва) спочатку під керівництвом відомого російського магнітолога д-ра фіз.-мат. наук А.Н. Пушкова, а після його передчасної смерті – під керівництвом д-ра фіз.-мат. наук Е.Б. Файнберга. У цей період В.Ю. Максимчук також активно займається вивченням з використанням даних світової мережі магнітних обсерваторії регіональної структури вікових геомагнітних варіацій. Він виділив на території Європи регіональну аномалію вікового ходу, дослідив її природу та зв'язок з глибинною будовою земної кори і верхньої мантії. У 1983 році в ІЗМІРАНі він захистив кандидатську дисертацію “Особливості вікового ходу геомагнітного поля Карпато-Балканського регіону” та здобув науковий ступінь кандидата фізико-математичних наук.

Важливим результатом тектономагнітних досліджень на Карпатському геодинамічному полігоні був експериментально встановлений факт існування над активними тектонічними розломами динамічних магнітних аномалій інтенсивністю в декілька нТл/рік. Отримані результати стали основою для розроблення нового геофізичного методу – динамічної магніторозвідки. Метод привернув увагу виробничників і на замовлення тресту “Грознефтегеофизика” у 1986 році були розпочаті масштабні експериментальні польові дослідження в нафтогазоносному Терсько-Каспійському прогині. За період з 1986 р. по 1991 р. на території Чечено-Інгушетії та Дагестану за безпосередньою участю В.Ю. Максимчука було

відпрацьовано сотні кілометрів тектономагнітних профілів. Це дозволило отримати переконливі дані про динаміку магнітного поля в зонах нафтогазоносності та окремих родовищ нафти і газу. У співавторстві з В.Г. Кузнецовою, В.А. Сидоровим (ІПРГІ, Москва,) та З.С. Воцалевським (“Грознефтегеофизика”) у 1990 році на метод динамічної магніторозвідки було отримано авторське свідоцтво СРСР.

У 1993–2003 рр. за ініціативою та під безпосереднім керівництвом В.Ю. Максимчука були проведені експериментальні польові роботи на багатьох нафтогазових родовищах та перспективних структурах Дніпровсько-Донецької западини, Передкарпаття, Волино-Поділля. За даними цих досліджень було переконливо показано, що над родовищами вуглеводнів спостерігаються локальні магнітні аномалії, які є результатом взаємодії вуглеводнів з гірськими породами і можуть слугувати пошуковою ознакою під час нафтогазопошукових робіт.

У 1997 році за результатами всіх проведених у 1984–1996 рр. досліджень В.Ю. Максимчук захистив докторську дисертацію “Динаміка аномального магнітного поля та її застосування для вирішення прикладних задач геофізики” за спеціальністю “Геофізика” та здобув науковий ступінь доктора фізико-математичних наук. Матеріали дисертації лягли в основу монографії “Динаміка аномального магнітного поля Землі”, написаної у співавторстві з Ю.М. Городиським та В.Г. Кузнецовою. За цю монографію В.Ю. Максимчуку із співавторами у 2004 р. була присуджена премія ім. С.І. Субботіна НАН України.

У 2001 р. за ініціативою В.Ю. Максимчука в КВ ІГФ розпочато дослідження магнітної сприйнятливості гірських порід нафтогазоносних структур та перспективних площ, що дозволило встановити високу ефективність капаметрії для розчленування та кореляції осадових товщ. Отримані В.Ю. Максимчуком з колективом очолюваного ним відділу динаміки магнітного поля Землі (створений у 2000 р.) результати піднесли магнітометрію на новий рівень і показали, що магніторозвідка є ефективним методом не лише рудної, але й нафтогазової геофізики.

Особливим етапом у науковій діяльності В.Ю. Максимчука є його участь в організації геофізичних досліджень в Антарктиці. Він був учасником VII, IX та XIII Українських антарктичних експедицій (2002, 2004, 2008 рр.). За його ініціативою та безпосередньою участю в період 1998–2010 рр. був створений тектономагнітний полігон в районі Української антарктичної станції “Академік Вернадський” (архіпелаг Аргентинські острови), який є єдиним у своєму роді в Антарктиці. За результатами проведених тут геомагнітних досліджень вперше були отримані дані про динаміку локального магнітного поля західного схилу Антарктичного півострова та оцінено інтенсив-

ність та напрямок варіацій тектонічних напружень у земній корі регіону.

В останні роки В.Ю. Максимчук із працівниками очолюваного ним відділу активно працює над проблемами просторово-часової структури магнітного поля Землі, побудовою моделей та карт головного магнітного поля та вікової варіації для території України. За його ініціативою у 2005–2006 рр. у співпраці з Інститутом геофізики ім. С.І. Субботіна НАН України (д-ра геод. наук М.І. Орлюк) та УкрДГРІ (зав. від. В.І. Трегуленко) було створено мережу пунктів вікового ходу геомагнітного поля України. За результатами виконаних робіт у 2010 р. вперше побудована “Карта магнітного схилення України”.

В.Ю. Максимчук успішно поєднує науково-дослідну діяльність з науково-організаційною: з 1993 по 2003 роки він працював вченим секретарем, з 2000 р. – завідувач відділу динаміки магнітного поля Землі, з 2003 р. – директор КВ ІГФ ім. С.І. Субботіна НАН України.

В.Ю. Максимчук є автором понад 200 наукових праць, зокрема 5 монографій (у спів-авторстві), 1 навчального посібника та 3-х патентів. Він був у числі організаторів та активним учасником багатьох всеукраїнських та міжнародних нарад, конференцій, симпозіумів, присвячених актуальним проблемам геологічних наук. В.Ю. Максимчук успішно займається підготовкою наукових кадрів. Під його керівництвом захищено дві кандидатські дисертації. Як професор кафедри польової нафтогазової геофізики Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу читає лекції студентам та керує їх дипломним проектуванням.

В.Ю. Максимчук – член спецради з захисту кандидатських і докторських дисертацій при ІГФ НАН України та кандидатських – при Івано-Франківському національному технічному університеті нафти і газу за спеціальністю “Геофізика”, дійсний член Української нафтогазової академії. Він є членом редколегій наукових журналів “Геодинаміка” та “Геологія і геохімія горючих копалин”.

Геологічна спільнота, Президія НАН України та Держава високо оцінили внесок В.Ю. Максимчука у розвиток вітчизняної геофізики. За особистий внесок у розвиток геологорозвідувальних робіт з наращування мінерально-сировинної бази України у 2002 р. йому присвоєно звання “Почесний розвідник надр”. У 2008 році В.Ю. Максимчук нагороджений орденом “За заслуги” III ступеня.

Тісна творча співпраця єднає В.Ю. Максимчука з ученими Польщі, Словаччини, Румунії, Росії, Німеччини, Італії, Австрії, Болгарії, Китаю та інших країн.

В.Ю. Максимчук зустрічає свій ювілей у розквіті духовних і творчих сил, сповнений оптимізму і нових планів на майбутнє. Редакційна колегія журналу “Геодинаміка”, колеги та друзі бажають

Валентину Юхимовичу міцного здоров’я, великого щастя, подальших творчих успіхів на науковій ниві на славу української науки та многая-многая літа.

Основні публікації В.Ю. Максимчука

Монографії

- Сидоров В.А..., Кузнецова В.Г., Максимчук В.Е. и др. Современная геодинамика и нефтегазоносность. – М.: Наука, 1989. – 200 с.
- Zablotzkyj F..., Maksymchuk V., etc. Geodynamics of Northern Carpathians // Warsaw University of Technology Institute of Geodesy and Geodetic Astronomy. – Warsaw, 1998. – 128 с
- Максимчук В.Ю., Городиський Ю.М., Кузнецова В.Г. Динаміка аномального магнітного поля Землі. – Львів: Євросвіт, 2001. – 308 с.
- Максимчук В.Ю., Вербицький Т.З., Кузнецова В.Г., та ін. Дослідження сучасної геодинаміки Українських Карпат. – К.: Наук. думка, 2005. – 254 с.
- Андрейчук Ю., Бокотей А., Вовк О..., Максимчук В., та ін. Геоecологічне моделювання стану пам’яток природи та історії // Львів: Видавничий центр ім. Івана Франка, 2010. – 213 с.

Статті

- Максимчук В.Е. Исследование особенностей вековых геомагнитных вариаций в Карпато-Балканском регионе // Автореферат дисс... канд. физ.-мат. наук. – М.: ИЗМИРАН, 1983. – 20 с.
- Максимчук В.Е. Пространственно-временные особенности вековых вариаций геомагнитного поля в Европе // Геофиз. журн.– 1985. – Т.7, № 4. – С. 60–64.
- Максимчук В.Е. О модели нормального поля вековой вариации геомагнитного поля территории Европы // Геомагнетизм и аэрономия. – 1986. – № 1. – С. 166–170.
- Кузнецова В.Г., Максимчук В.Е. Тектономагнитные исследования для изучения особенностей структуры и геодинамики литосферы // Препринт № 12–89. – Львов, 1989. – 44 с.
- Максимчук В.Е., Кузнецова В.Г., Шапиро В.А., Федорова Н.В. Особенности пространственной структуры вековой геомагнитной вариации в Европе в 1950-1985 гг. // Препринт № 13–90. – Львов, 1990. – 43 с.
- Кузнецова В.Г., Максимчук В.Е., Сидоров В.А., Воцалевский З.С. Способ геофизической разведки. Авт. св. СССР № 1569761. Заявл. 21.01.88 // Бюл. № 21, 07.06.1990.
- Максимчук В.Ю., Городиський Ю.М., Кузнецова В.Г., Орлюк М.І., Пашкевич І.К. Дослідження динаміки геомагнітного поля в крайовій частині південного заходу Східно-Європейської платформи // Доповіді АН УРСР. – 1991. – № 7. – С. 95–99.
- Кузнецова В.Г., Максимчук В.Е. Результаты тектономагнитных исследований для изучения структуры и современной геодинамики лито-

- сферы Терско-Каспийского прогиба // Геофиз. журн. – 1991. – Т. 13, № 6. – С. 47–55.
- Maksymchuk V. Anomalies of secular variation of geomagnetic field of Europ // NHI-Report. – 1991. – № 22.
 - Максимчук В.Е., Кузнецова В.Г., Городиский Ю.М. Региональная аномалия вековой вариации геомагнитного поля в Европе и возможные причины ее возникновения // Геофиз. журн. – 1993. – № 4. – С. 47–54.
 - Podsklan J., Kuznetsova V., Maksymchuk V. Some peculiarities of the secular variation of the geomagnetic field in the Carpathians // Physics of the Earth and Planetary Interiors. – 1993. – 77. – P. 137–141.
 - Korepanov V., Kuznetsova V., Maksymchuk V. Tectonomagnetic Investigations as Ground Support of Space Earthquake Prediction Experiment // Electromagnetic Phenomena Related to Earthquake Prediction. – Tokyo: Terrapub. – 1994. – P. 489–491
 - Максимчук В.Е., Яременко Л.Н., Кузнецова В.Г., Шендеровская О.Я. Европейский фокус векового хода геомагнитного поля и его источники // Геофиз. журн. – 1995. – № 3. – С. 83–87.
 - Бень Я.А., Кендзера А.В., Пронишин Р.С., Кузнецова В.Г., Максимчук В.Е. Схема районирования территории Карпатского региона Украины по максимальной прогнозированной балльности // Геодинамические исследования в Украине. – К.: ИГФ, 1995. – С. 116–122.
 - Максимчук В.Е., Орлюк М.И., Городиский Ю.М., Кузнецова В.Г., Чоботок И.А. Короткопериодные вариации геомагнитного поля ΔT в центральной части Днепровско-Донецкой впадины // Геофиз. журн. – 1996. – Т. 18, № 3. – С. 52–55.
 - Харин Е.П., Кузнецова В.Г., Городиский Ю.М., Максимчук В.Е. Особенности временных изменений передаточных функций геомагнитного поля в Закарпатье // Геофиз. журн. – 1996. – Т. 18, № 3. – С. 76–83.
 - Максимчук В.Ю. Динамика аномального геомагнитного поля і її застосування для вирішення проблем глибинної та прикладної геофізики // Авторефер. дис... д-ра фіз.-мат. наук. – К.: ІГФ, 1996. – 38 с.
 - Максимчук В.Е., Орлюк М.И., Вакарчук Г.И., Чепель П.М. Магнитометрические исследования при региональном и локальном прогнозе нефтегазоносности земной коры Днепровско-Донецкой впадины // Геофиз. журн. – 1998. – Т. 20, №3. – С. 92–103.
 - Максимчук В.Ю., Кузнецова В.Г., Городиский Ю.М., Доценко І.Ф., Чоботок І.О. Дослідження сучасних геодинамічних процесів тектономагнітним методом в районі розташування Рівненської АЕС // Геодинаміка. – 1999. – № 1(2). – С. 96–105.
 - Кузнецова В.Г., Максимчук В.Ю., Городиский Ю.М., Климкович Т.А. Основні результати кількісної інтерпретації тектономагнітних досліджень в Терсько-Каспійському прогині // Геодинаміка. – 2000. – № 1(3). – С. 117–122.
 - Максимчук В.Ю., Кузнецова В.Г., Городиский Ю.М., Чоботок І.О. Вивчення сучасної тектонічної активності земної кори в районі розташування Хмельницької атомної електростанції на основі електромагнітних досліджень // Геофиз. журн. – 2001. – Т. 23, № 1. – С. 108–114.
 - Кузнецова В.Г., Максимчук В.Ю., Городиский Ю.М. Тектономагнітні дослідження в сейсмоактивному Закарпатському прогині // Геофиз. журн. – 2001. – Т. 23, № 5. – С. 108–119.
 - Maksymchuk V. A study of the geomagnetic secular variation in Europe // Contributions to Geophysics and Geodesy, Bratislava, Geophyscualy ustav SAV, 2001. – vol. 31/1. – P. 285–289.
 - Максимчук В.Ю., Городиский Ю.М., Кудеравцев Р.С. Аналіз магнітних властивостей та мінерального складу нафтогазоносних відкладів центральної частини ДДЗ // Науковий вісник НГАУ. – 2001. – № 5 – С. 20–21.
 - Максимчук В.Ю., Кузнецова В.Г., Городиский Ю.М. Геомагнітні дослідження для вивчення глибинної будови, сучасної геодинаміки і прогнозування нафтогазоносності надр // Науковий вісник ІФНТУНГ. – 2002. – 3(4). – С. 112–115.
 - Максимчук В.Ю. Просторово-часова структура вікового ходу геомагнітного поля в Європі // Праці наукового товариства ім. Шевченка, том VII. Геофізика. – 2002. – С. 57–68.
 - Maksymchuk V., Kuznetsova V., Chobotok I., Dotsenko I. First results of tectonomagnetic investigation of Akademik Vernadsky station // Bul-letin Ukrainian Antarctic Center. – 2002. – Issue 4. – P. 197–201.
 - Максимчук В.Ю., Городиский Ю.М., Чоботок І.О., Бахмутов В.Г., Кузнецова В.Г. Тектономагнітні дослідження в Західній Антарктиці // Геодинаміка. – 2004. – № 1(4). – С. 40–45.
 - Кузнецова В.Г., Максимчук В.Е., Городиский Ю.М., Климкович Т.А. Изучение связи аномальных эффектов в геомагнитном поле с сейсмическим режимом Карпат // Физика Земли. – 2005. – № 3. – С. 61–67.
 - Максимчук В.Ю., Корепанов В.С., Міліневський Г.П., Ладанівський Б.Т., Накалов Є.Ф. Стан та перспективи дослідження глибинної будови та динаміки земної кори в районі станції “Академік Вернадський” геоелектромагнітними методами // Електромагнітні проявлення геофізических ефектів в Антарктиді / Под ред. Л.Н. Литвиненко, Ю.М. Ямпольського. – Харків: Радиоастрономический ин-т НАН України. – 2005. – С. 88–103.
 - Максимчук В.Ю., Кузнецова В.Г., Третяк К.Р., Смірнова О.М., Пронишин Р.С. Комплексним

- дослідженням на Карпатському геодинамічному полігоні 40 років // Геодинаміка. – 2006. – № 1 (5). – С. 39–55.
- Maksymchuk V., Korepanov V., Ladanivskyi B. Earth Crust Deep Structure and Dynamics Study at the “Vernadsky Station” Region by Geoelectromagnetic Methods – Present State and Perspectives // *Terra Antarctica Reports*. – 2006. – № 12. – P. 155–166.
 - Максимчук В.Ю., Климкович Т.А., Городиський Ю.М., Кузнєцова В.Г. Результати досліджень часових змін векторів індукції в Закарпатському сейсмоактивному прогині // Геодинаміка. – 2007. – № 1(6), – С. 41–48.
 - Maksymchuk V.Yu., Bakhmutov V.G., Horodyskyi Y.M., Chobotok I.O. Results and perspectives of tectonomagnetic investigations in the Western Antarctic // *Annals of geophysics / Geomagnetic measurements in remote regions / Perugia, Italy, July 2-12*. – 2007. – Volume 52, N. 1, February – P. 35–43.
 - Максимчук В.Е., Бахмутов В.Г. Результаты тектономагнитных исследований и современная геодинамическая обстановка в районе УАС “Академик Вернадский” // *Український Антарктичний журнал*. – 2007/2008 – № 6-7. – С. 32–36.
 - Максимчук В.Е., Бахмутов В.Г., Городиский Ю.М., Чоботок И.А. Состояние, результаты и перспективы тектономагнитных исследований в западной Антарктике // *Геофиз. журн.* – 2008. – Т. 30, № 1. – С. 71–83.
 - Максимчук В.Ю., Кобзова В.М., Ладанівський Б.Т., Мартюк П.К., Гончарук Л.Т. Фізичне моделювання варіацій геоелектричного поля Антарктичного півострова // *Український антарктичний журнал*. – 2007/2008. – № 6–7 – С. 15–21.
 - Кудеравець Р.С., Максимчук В.Ю., Городиський Ю.М. Геомагнітні моделі родовищ вуглеводнів та перспективних структур центральної частини Дніпровсько-Донецької западини // *Науковий вісник ІФНТУНГ*. – 2009. – № 1(19). – С. 73–81.
 - Климкович Т.А., Городиський Ю.М., Кузнєцова В.Г., Максимчук В.Ю. Дослідження часових змін параметрів векторів індукції у Закарпатському сейсмоактивному прогині // *Геофиз. журн.* – 2009. – Т. 31, № 6. – С.147–152.
 - Maksymchuk V., Horodyskyi Y., Marchenko D. Secular variation of the geomagnetic field in Europe for the 1985-2005 years // *Геофиз. журн.* – 2010. – Т. 32, № 4. – С. 91-94.
 - Максимчук В.Ю., Орлюк М.І., Трегубенко В.І., Городиський Ю.М., Мясоедов В.П., Накалов Є.Ф. Наземна абсолютна зйомка на опорній мережі пунктів вікового ходу в Україні для епохи 2005 року // *Геофиз. журн.* – 2010. – № 5. – С. 82–85.
 - Максимчук В.Ю., Городиський Ю.М., Накалов Є.Ф., Трегубенко В.І. Магнітне схилення та інші компоненти геомагнітного поля на території західної частини України для епохи 2007 року // *Сучасні досягнення геодезичної науки та виробництва*. – 2010. – Вип. II (20). – С. 50–56.
 - Максимчук В.Ю., [Городиський Ю.М.], Марченко Д.О. Віковий хід геомагнітного поля на території Європи за період 1995-2005 років // *Геодинаміка (даний номер)*. – С. 67–76.

ВАЛЕНТИНУ ЕФИМОВИЧУ МАКСИМЧУКУ – 60!

VALENTYN YUKHYMOVYCH MAKSYMCHUK IS 60!